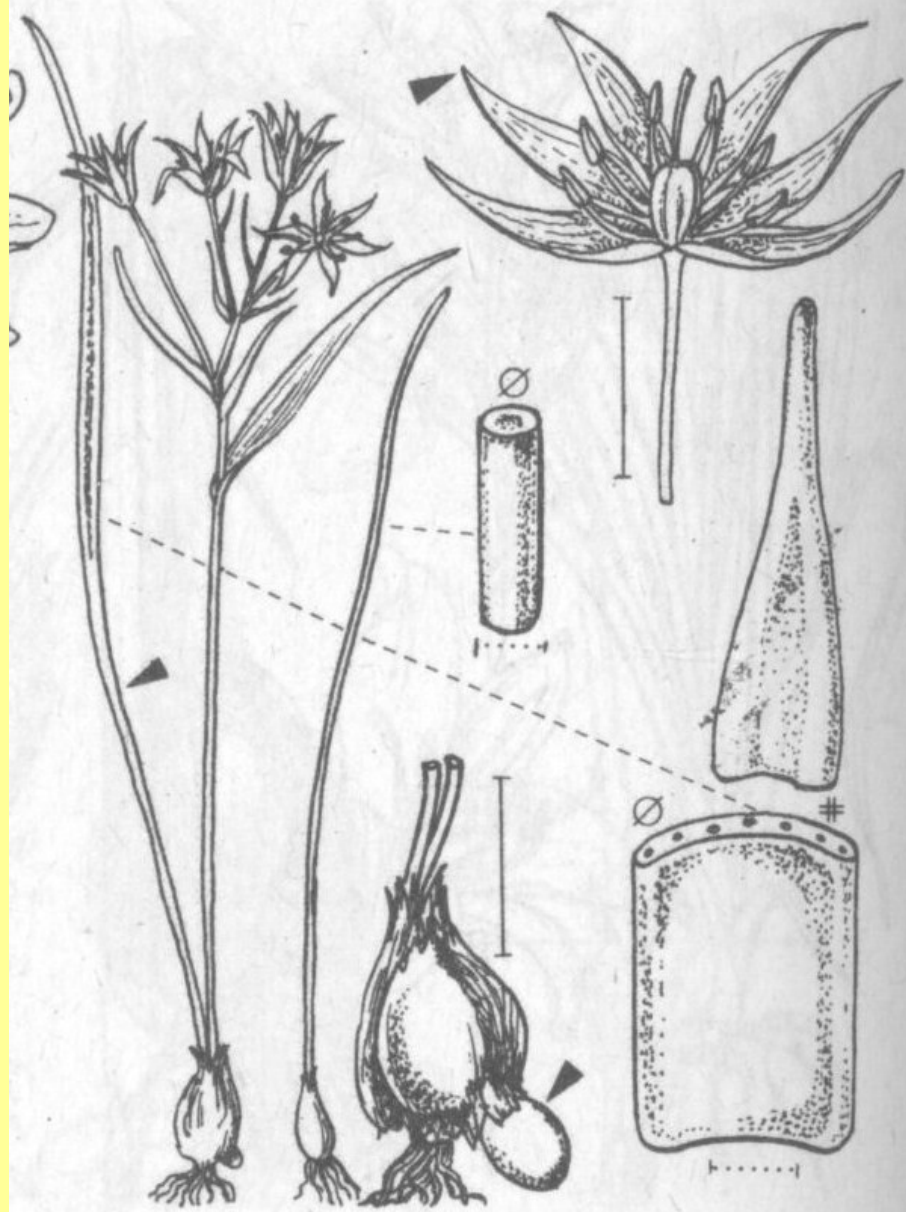

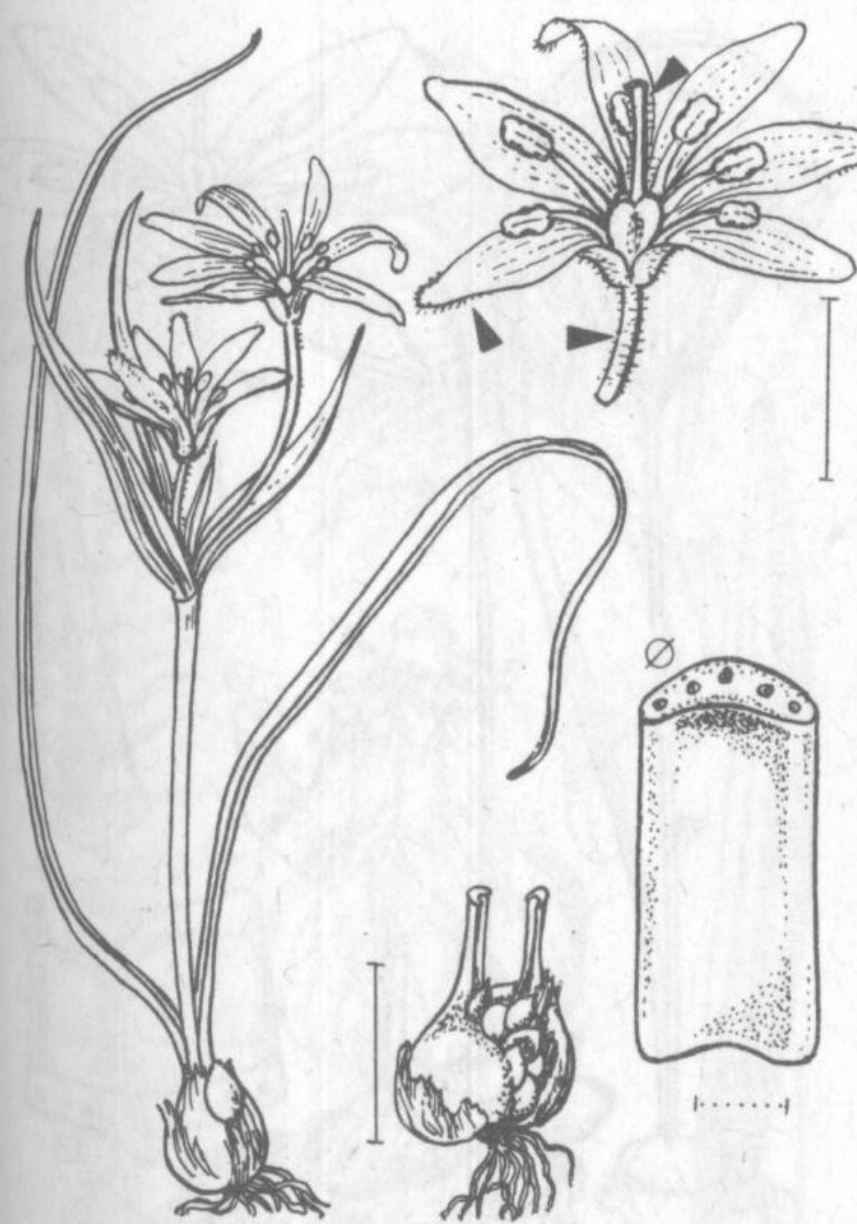
Křivatce
(*Gagea* spp.)

Gagea minima (L.) Ker-Gawl.

Zwerg-G. – *G. minima* 0,08–0,15 2/3–4 (gelb, außen grün. BlGrund karminrot)

Acker-Goldstern – *Gagea villósa* 0,10–0,15 2/3–5 (zitronengelb, außen grün. Bis 14blütig. BlGrund rötlich)

Přehled druhů

<p>dvoulisté „dvoucibulové“, cibule ve společném obalu chlupaté květní stopky</p>	<p><i>Gagea bohemica</i> <i>Gagea villosa</i> (syn. <i>G. arvensis</i>)</p>
<p>jednolisté „dvoucibulové“, cibule ve společném obalu lysé květní stopky dolní lodyžní listen výrazně delší a širší než ostatní okvětí špičaté</p>	<p><i>Gagea minima</i></p>
<p>jednolisté „jednocibulové“ lysé květní stopky lodyžní listy (listeny) v počtu 1–2</p>	<p><i>Gagea lutea</i> <i>Gagea pusilla</i></p>
<p>jednolisté „třícibulové“, jedna cibule hnědá, dvě bílé lysé květní stopky lodyžní listy (listeny) v počtu 2 nebo 3–5 aspoň dolní listen na okraji pavučinatě brvitý</p>	<p><i>Gagea pratensis</i> <i>Gagea transversalis</i></p>

Stavba rostlin

Křivatce mají jednotnou morfologickou stavbu a velmi podobný vývoj

- krátkověké cibule: zásobní + obnovovací
- výhon má tři pravé listy: první list výhonu je přeměněn v šupinu (= cibuli), druhý je obvykle vyvinut jako zelený list, třetí je vyvinut jako zelený list (*Gagea bohemica*, *G. villosa*) nebo srůstá se stvolem a jeví se jako listen květenství
- pravý listen je nad prvním přízemním listem

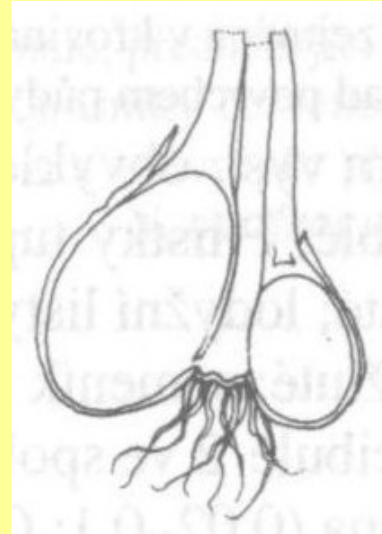

A. VÄRLÖK, GAGEA LUTEA KER.
B. DVÄRGVÄRLÖK, GAGEA MINIMA KER.

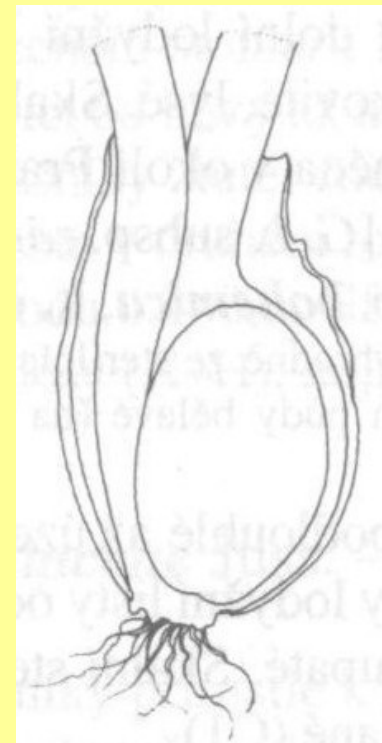

Cibule

- Dvě cibule ve společných obalech: z větší, zásobní cibule vyrůstají 1 n. 2 listy, popř. stvol; o něco menší je obnovovací cibule (*Gagea villosa* a *G. bohemica*). U *G. minima* je tato cibule velmi malá.
- V obalech je zřetelná jen zásobní cibule, z níž vyrůstá přízemní list a stvol, přičemž obnovovací cibule, uzavřená uvnitř, je nepatrná a dorůstá později (*Gagea lutea* a *G. pusilla*).

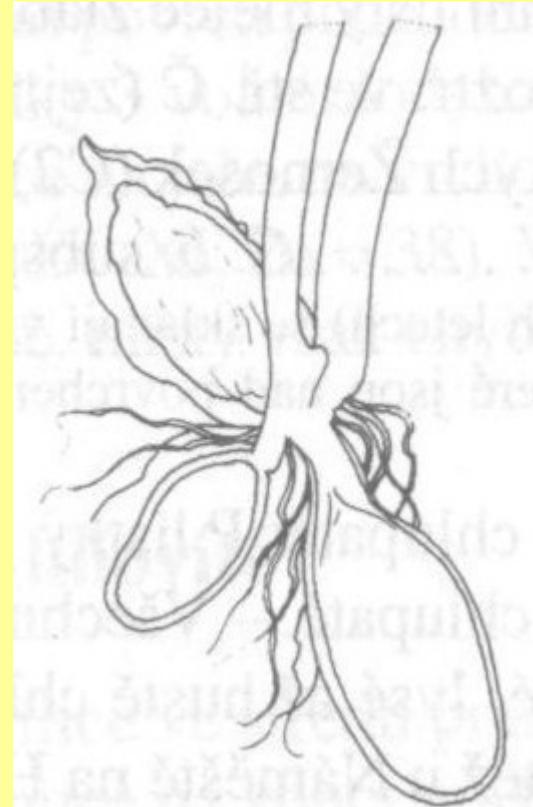
***Gagea
bohemica***

Gagea lutea

Cibule

- Tři cibule: jedna s obaly, skrze něž prorůstá stvol a list, je vlastně vysychající loňská zásobní cibule, další dvě bez obalů, z nichž větší je zásobní cibule vyhánějící stvol a přízemní list, menší pak obnovovací cibule (*G. pratensis* a *G. transversalis*).

Gagea pratensis

Gagea pratensis

Rozmnožování

- Semeny: semena s masíčkem různé velikosti. Některé druhy (*Gagea bohemica* subsp. *bohemica* a *G. pratensis*)
- Pacibulkami, které se tvoří v úžlabí nejčastěji třetího, méně často druhého a dalších listů prýtu; intenzita rozmnožování se liší podle druhů.
- U *Gagea lutea* vytvářejí pacibulky jen nekvetoucí rostliny, a to obvykle v úžlabí prvního nadzemního listu.
- *Gagea bohemica* subsp. *bohemica* netvoří semena, ale vytváří v úžlabí druhého nadzemního listu hroznovité shluky až 25 bělavých pacibulek, které později hnědnou a jsou obaleny síťnatou tunikou s voštinovitou strukturou; šíří se anemochorně.

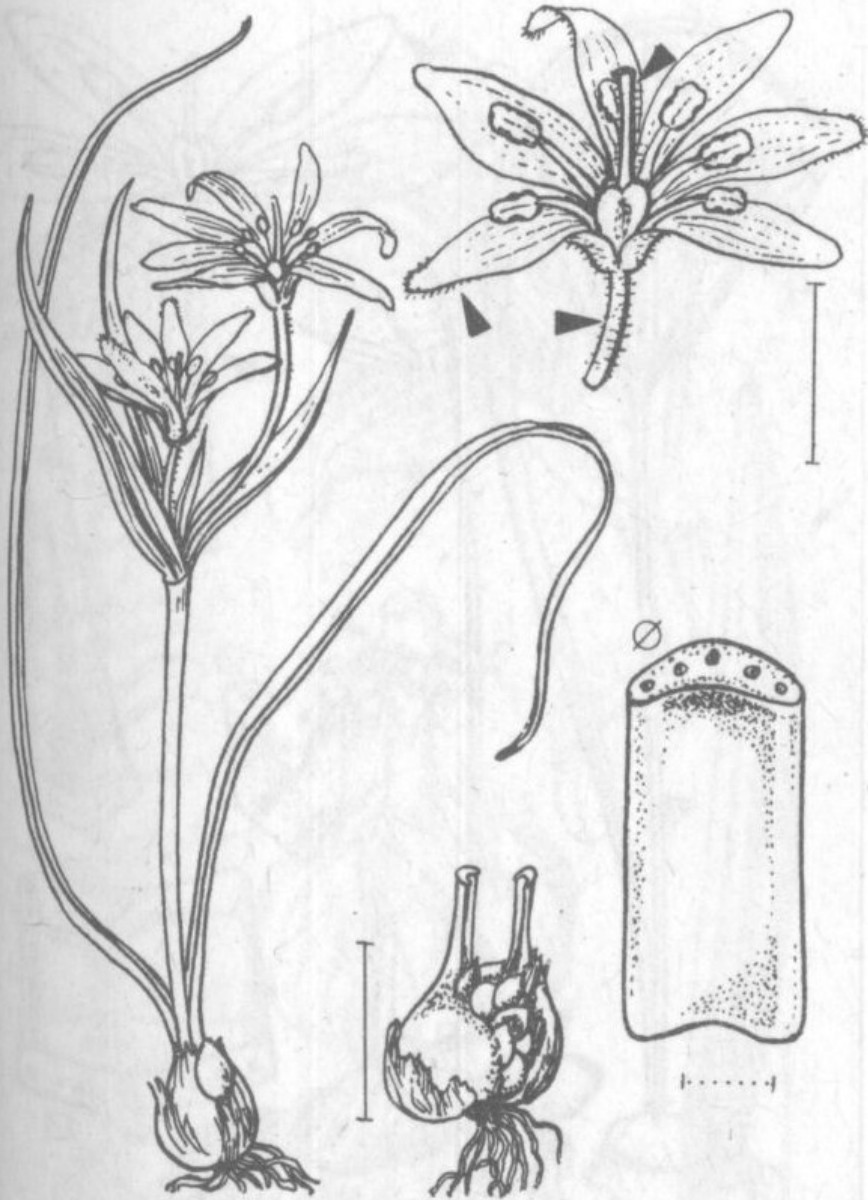

Rozmnožování

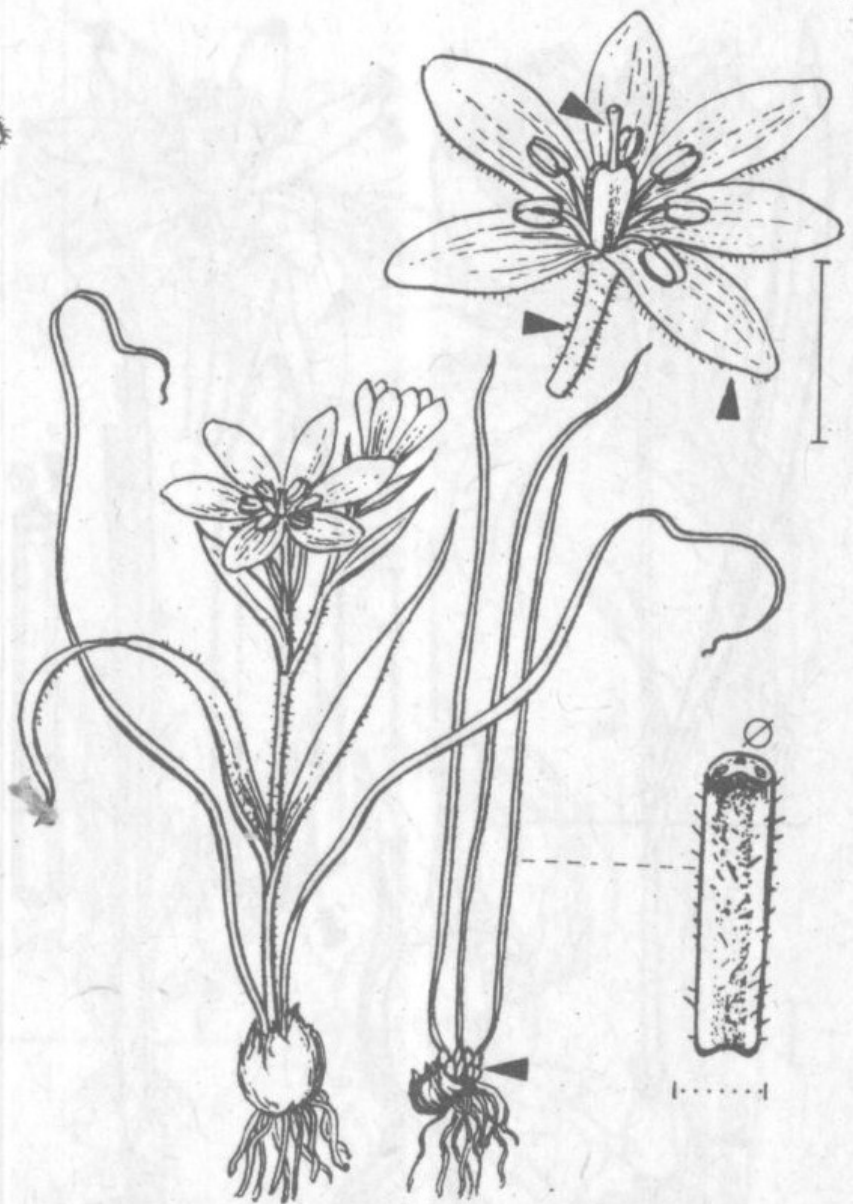
U *Gagea villosa* se pacibulky vyskytují jak v úžlabí přízemních listů, tak listenů v květenství.

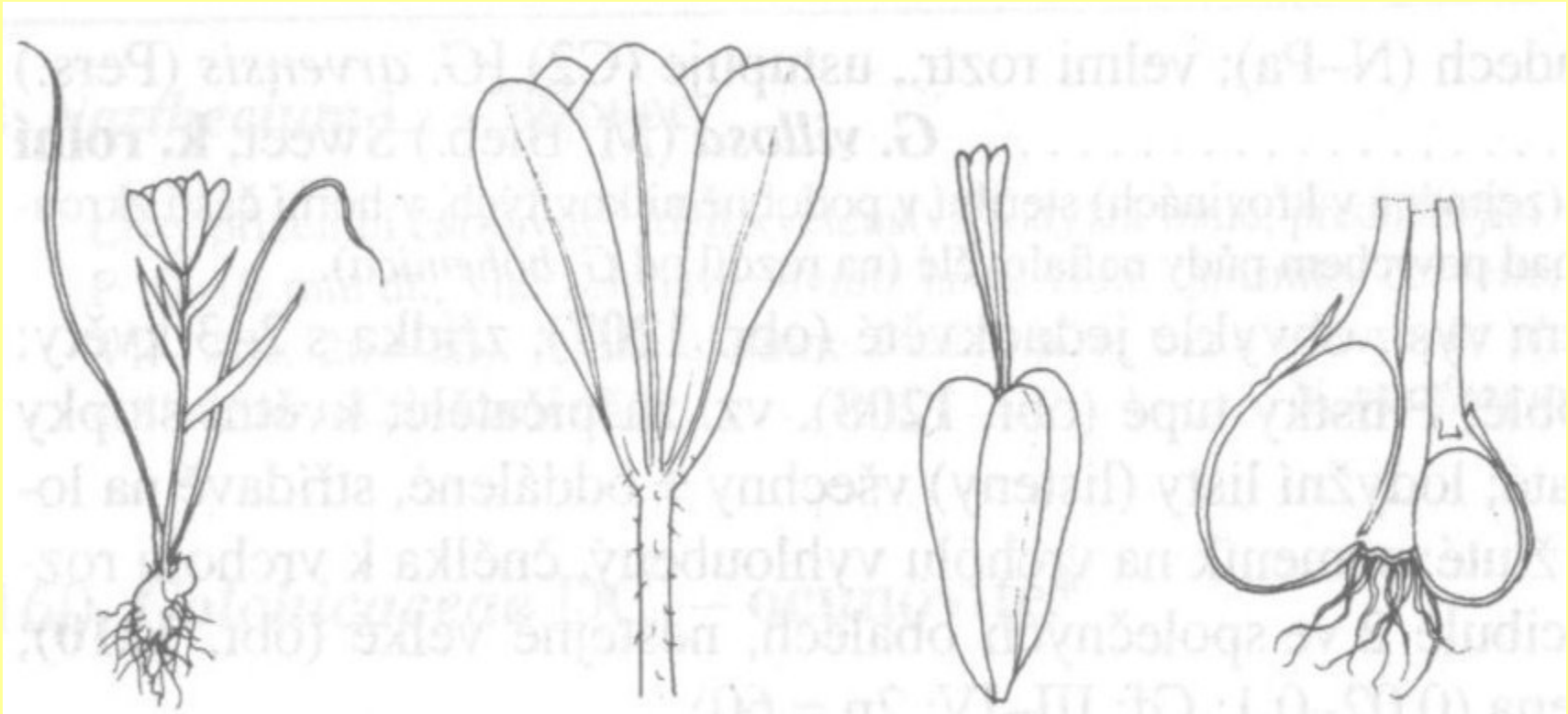
	<i>Gagea villosa</i> (= <i>G. arvensis</i>)	<i>Gagea bohemica</i>
výška rostlin	5-20 cm	2-6(-10) cm
počet květů	5-15	1(-3)
přízemné listy	ploché	polooblé
květní stopky	hustě chlupaté	obvykle řídce chlupaté
okvětní lístky	špičaté	tupé
lodyžní listy (listeny)	v přeslenu společně s květy, pouze nejdolejší někdy mírně oddálen	všechny oddálené, zřetelně střídavě postavené
vrchol semeníku	uťatý	vyhloubený
čnělka	k vrcholu nerozšířená	k vrcholu rozšířená
báze sterilních listů	nad povrchem půdy nafialovělé	nad povrchem půdy bělavé

Acker-Goldstern – *Gagea villósa*
 0,10–0,15 2 3–5 (zitronengelb, außen
 grün. Bis 14blütig. BlGrund rötlich)

**Felsen-G. – *G. bohémica*
 0,03–0,08 2 3–4 (gelb, außen grün).
 ↗ S. 733

Gagea bohemica

Gagea villosa

© J. Danihelka

Gagea villosa

Gagea bohemica* subsp. *bohemica

© - josef hlasek
www.hlasek.com
Gagea bohemica 4019

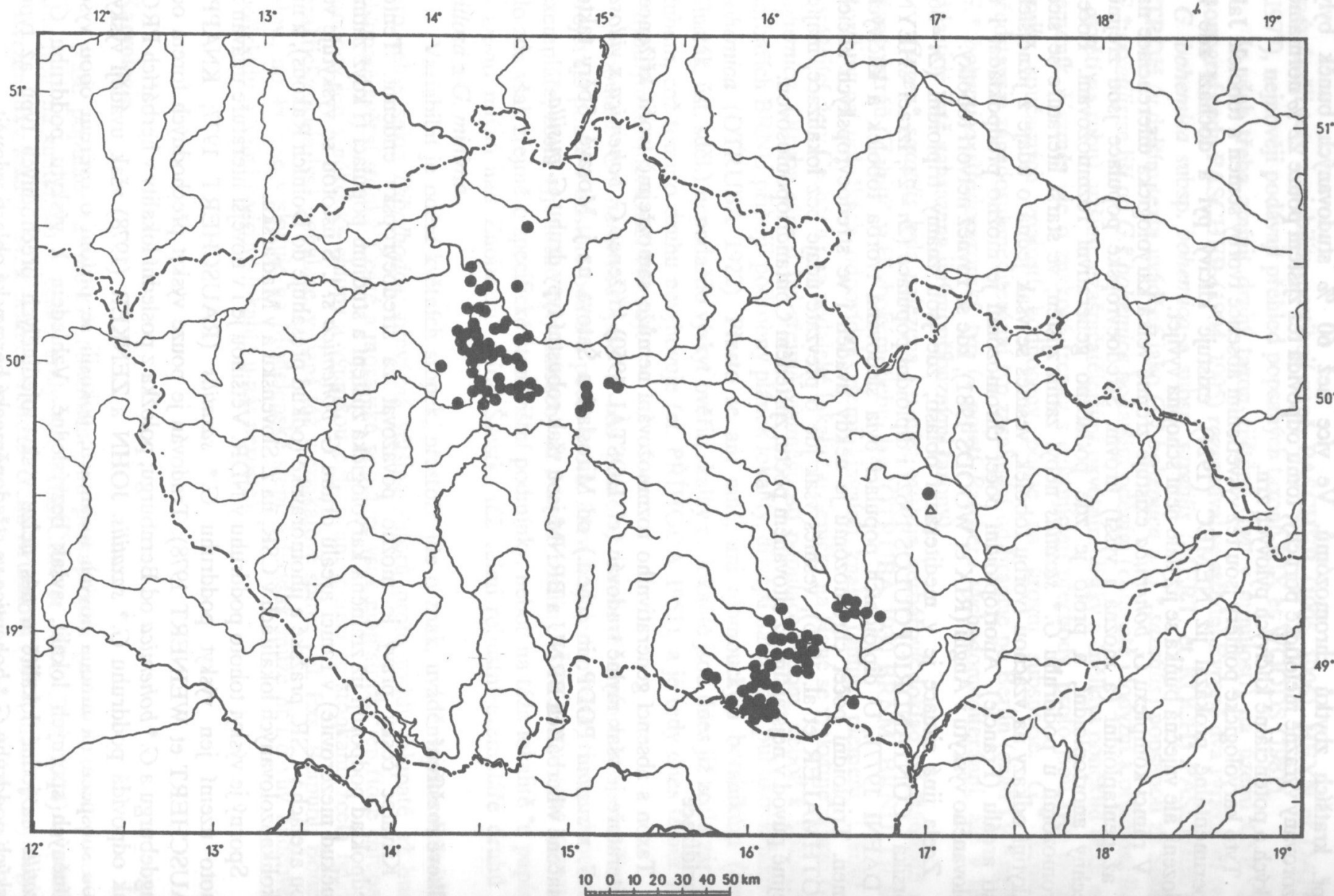

© - josef hlasek
www.hlasek.com
Gagea bohemica aj5832

Gagea bohemica* subsp. *bohemica

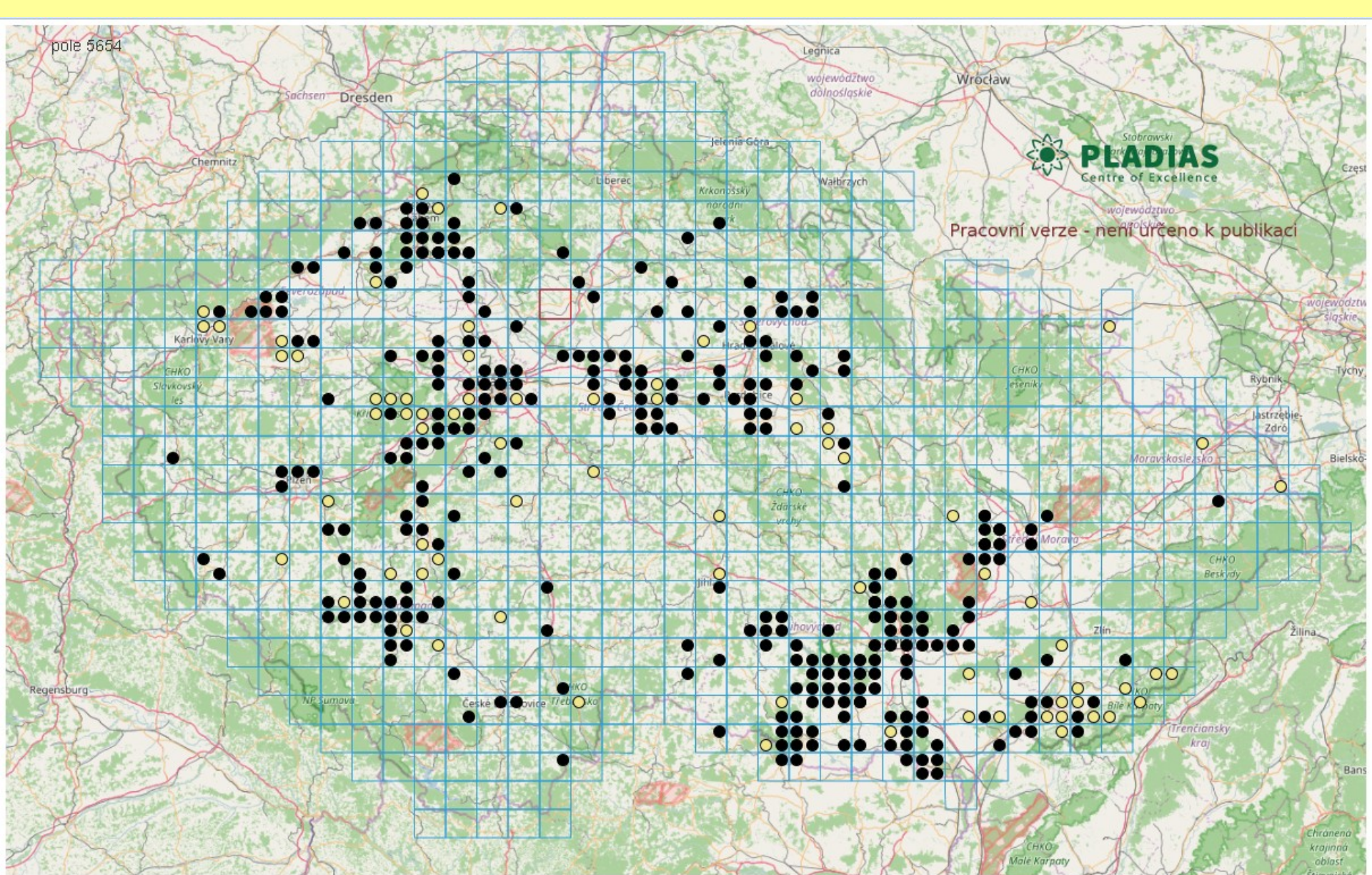

	<i>Gagea villosa</i>	<i>Gagea bohemica</i>
rozšíření	nížiny a pahorkatiny roztroušeně	roztroušeně hlavně ve stř. Čechách a na j. Moravě, dále na Řípu a u Vel. Žernosek (Medlánecké kopce – L. Tichý 2008)
biotop	meze, trávníky v parcích, akátiny, vinohrady, dříve polní plevel častěji na bazických podkladech	skalní stepi, skály, výslunné stráně

***Gagea bohemica* v České republice**
L. Hrouda, Studie ČSAV

Gagea villosa

B. Trávníček et al., neuveřejněno

Variabilita druhu *Gagea bohemica*

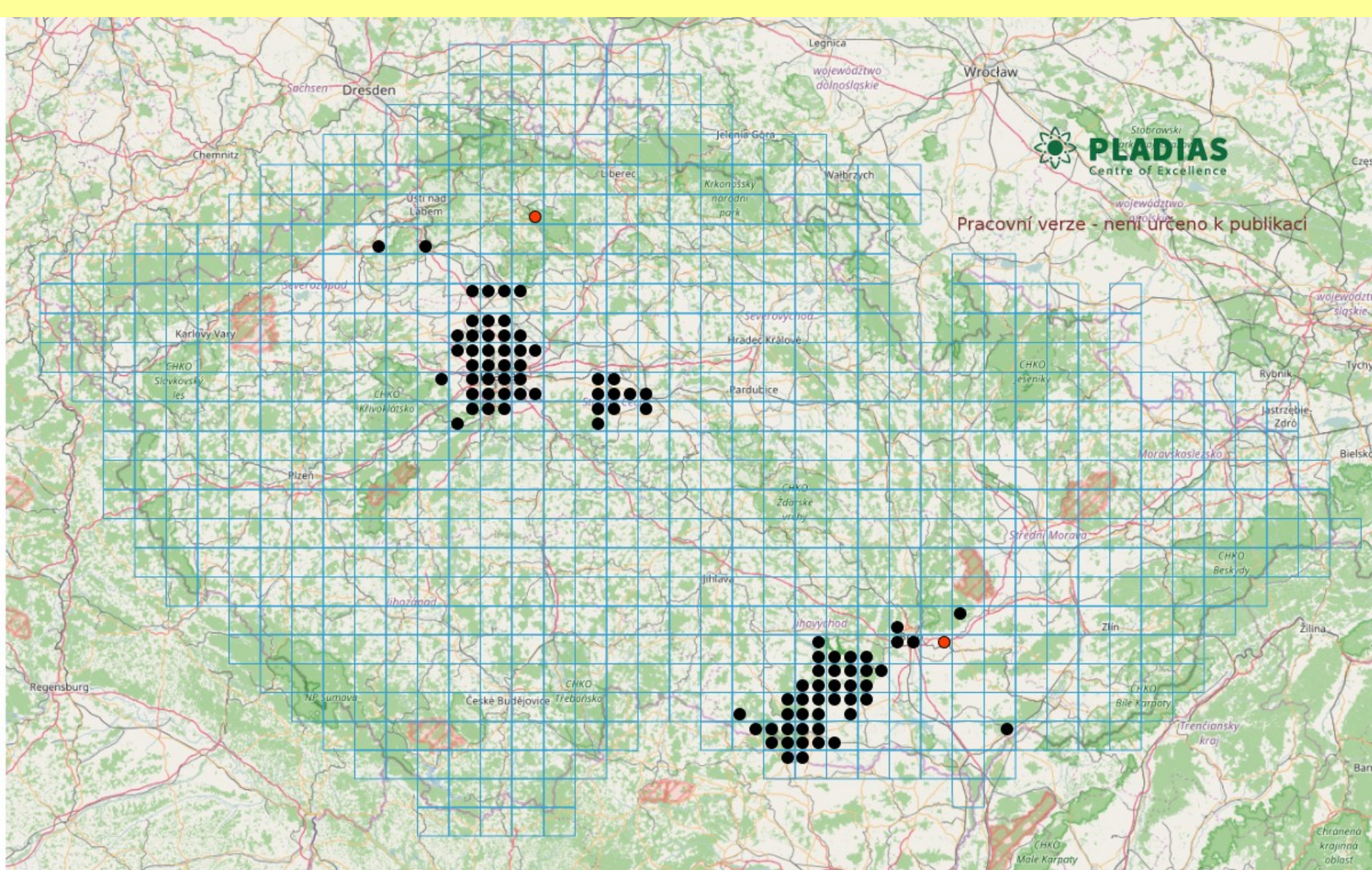
<i>Gagea bohemica</i> subsp. <i>bohemica</i>	$2n = 60$ rostliny s výjimkou květních stopek lysé nebo jen velmi řídké chlupaté P lístky obvejčité až obkopinaté, zaokrouhlené, lysé dva dolní lodyžní listy jen velmi málo oddálené (1-2 mm) přízemní listy mělce žlábkovité, lysé v ČR mnohem hojnější než následující poddruh
<i>Gagea bohemica</i> subsp. <i>saxatilis</i>	$2n = 48$ lodyha a listy chlupaté až hustě chlupaté P lístky podlouhlé až úzce obkopinaté, tupé, na rubu roztroušeně chlupaté všechny lodyžní listy oddálené přízemní listy výrazně žlábkovité, lysé až hustě chlupaté v ČR jen na střední Moravě u Seničky a dříve též u Náměšti na Hané

Gagée des rochers (protégée)
gagea saxatilis
28-3-05 1130m 06 Caussols

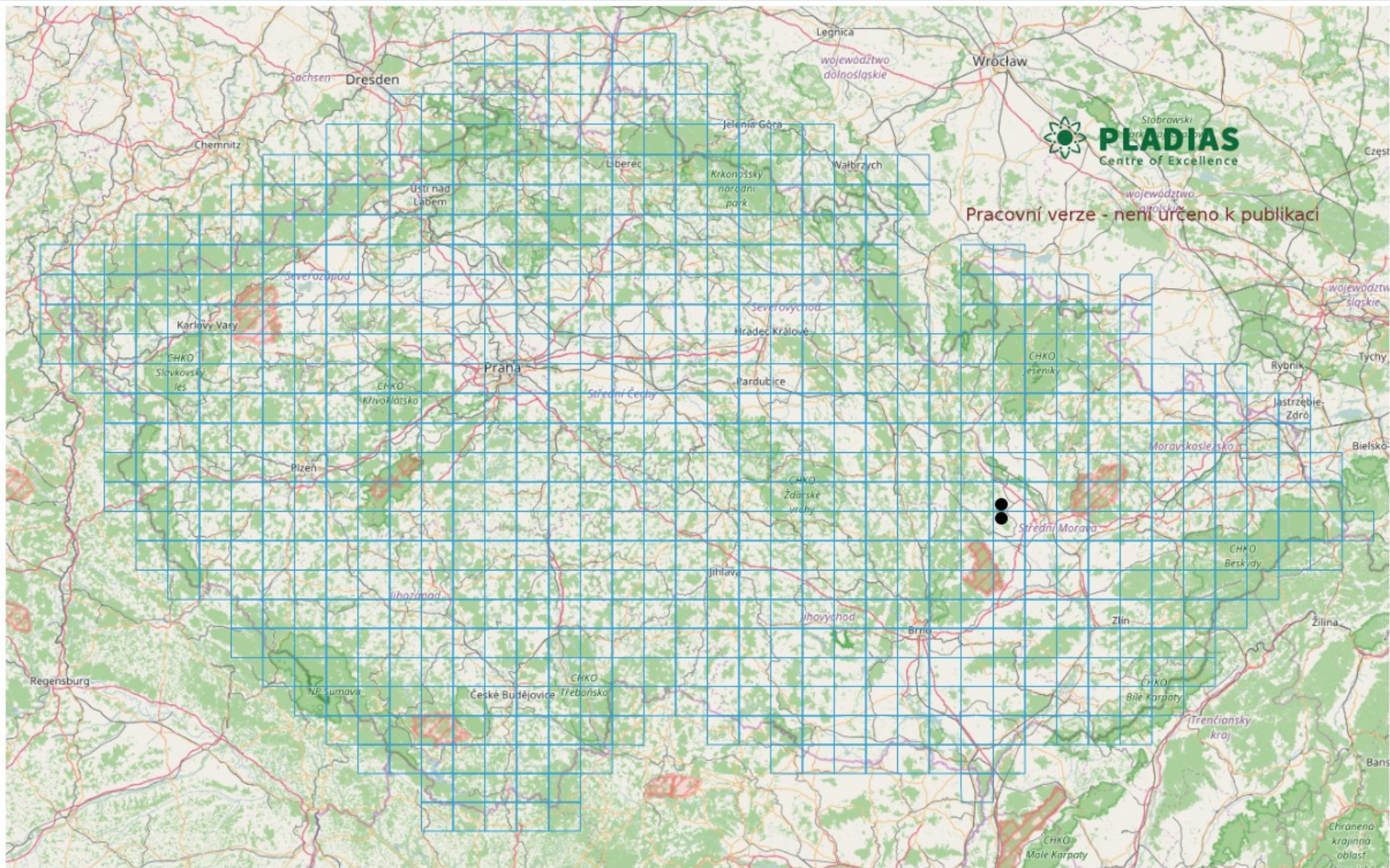

Gagea bohemica* subsp. *bohémica

B. Trávníček et al., neuveřejněno

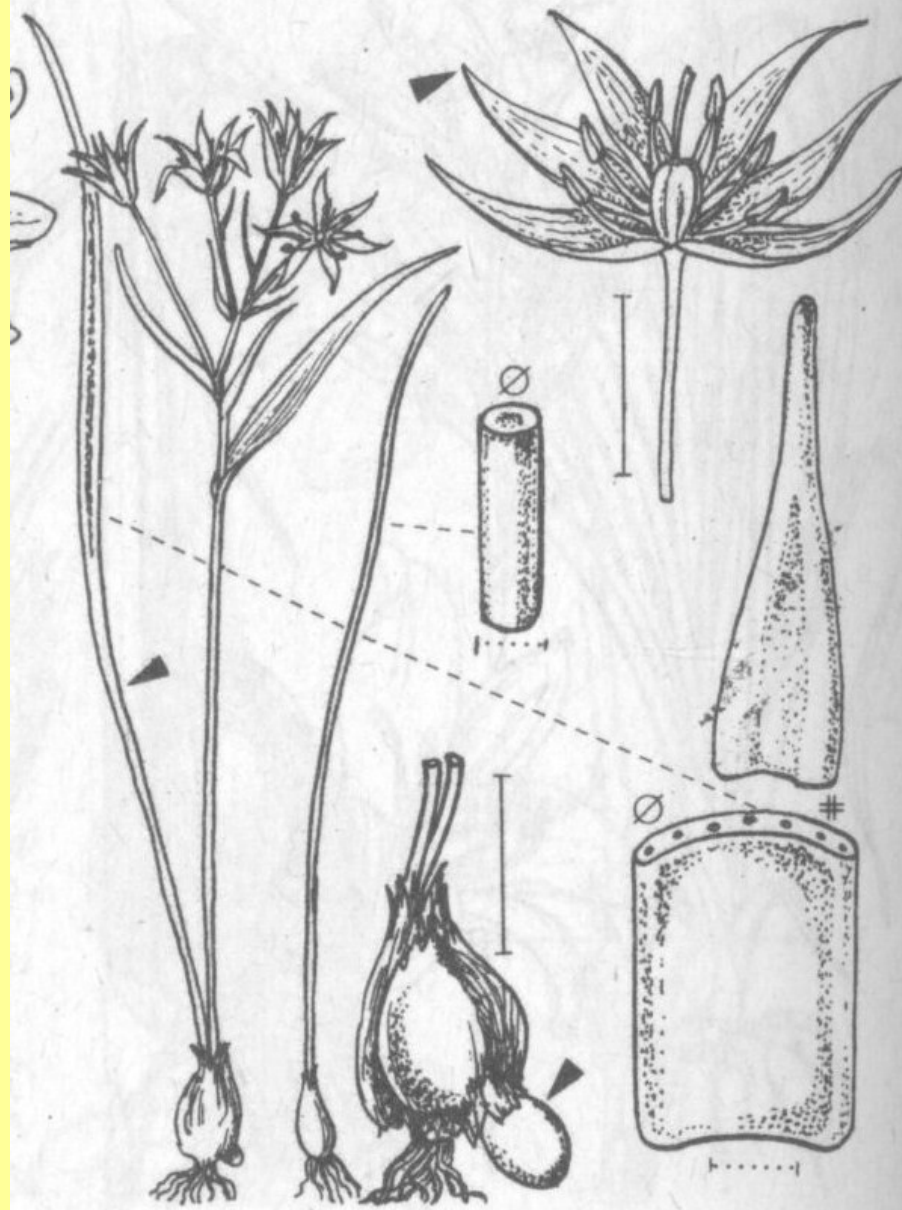
Gagea bohémica subsp. *saxatilis*

B. Trávníček et al., neuveřejněno

***Gagea minima* (2n = 24 = 2x)**

	rostliny 10-15 cm vys., svěže zelené, obvykle obklopené trávničkem úzkých listů vyrůstajících z vedlejších cibulek
dolní lodyžní list	plochý, výrazně (2,5) delší a širší než ostatní
P lístky	ostře špičaté, obloukovitě ven zakřivené
čnělka	2-3 delší než semeník
cibule	dvě, ve společném obalu, jedna velmi malá, často bezlistá
rozšíření	roztoušeně v teplých oblastech, do chladnějších poloh proniká údolím Berounky, Sázavy a Jihlavy
biotop	světlé listnaté lesy, lesní okraje nitrofilní

Zwerg-G. – *G. minima* 0,08–0,15 2
 3–4 (gelb, außen grün. BlGrund kar-
 minrot)

A. VÄRLÖK, *GAGEA LUTEA* KER.
 B. DVÄRGVÄRLÖK, *GAGEA MINIMA* KER.

Gagea minima (L.) Ker-Gawl.

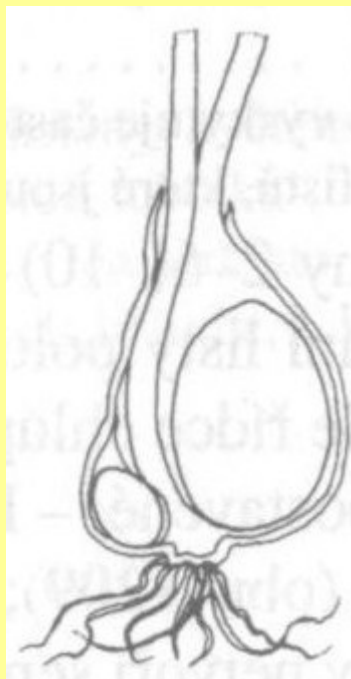

Gagea minima

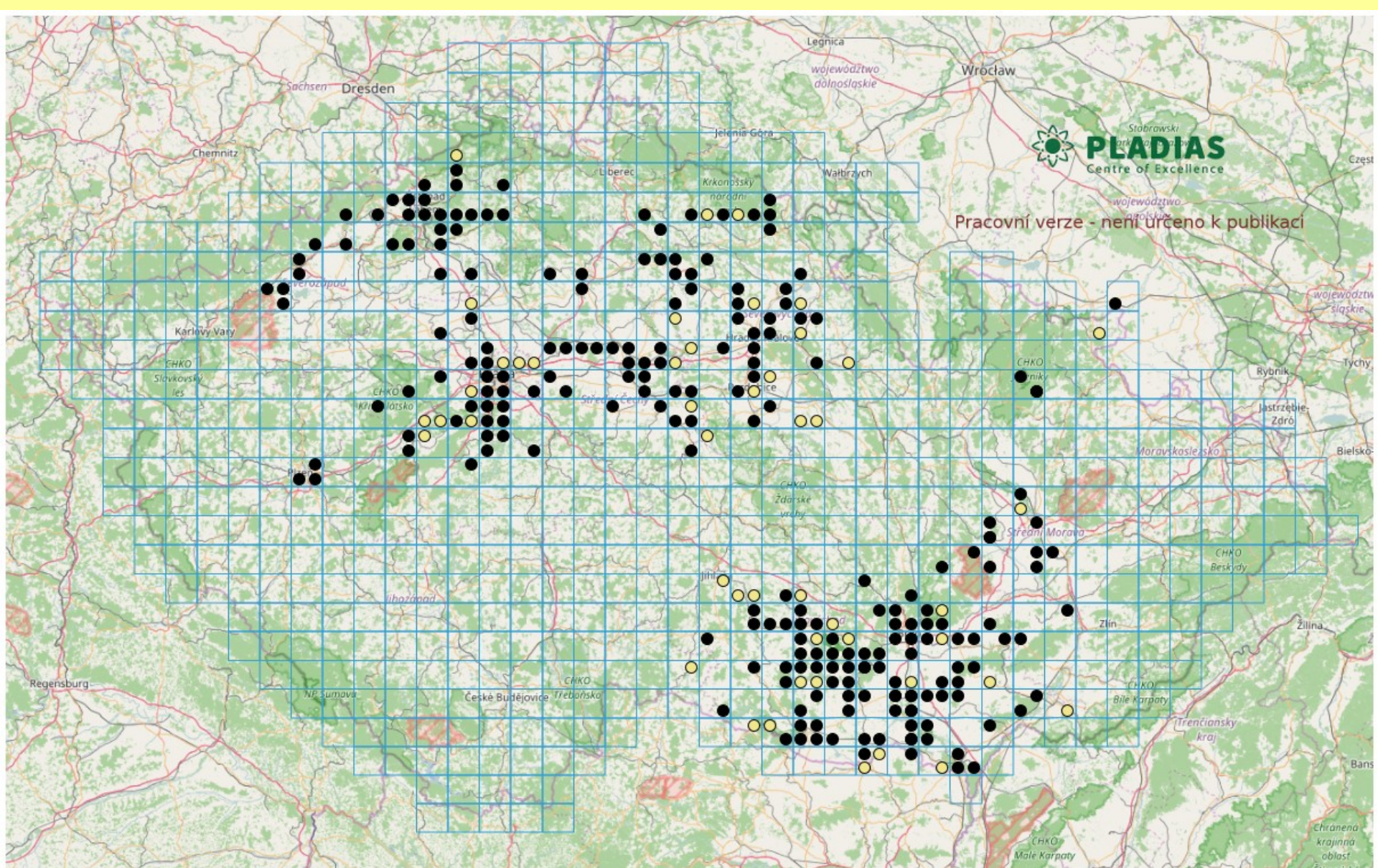

Foto: Arne Anderberg

Gagea minima

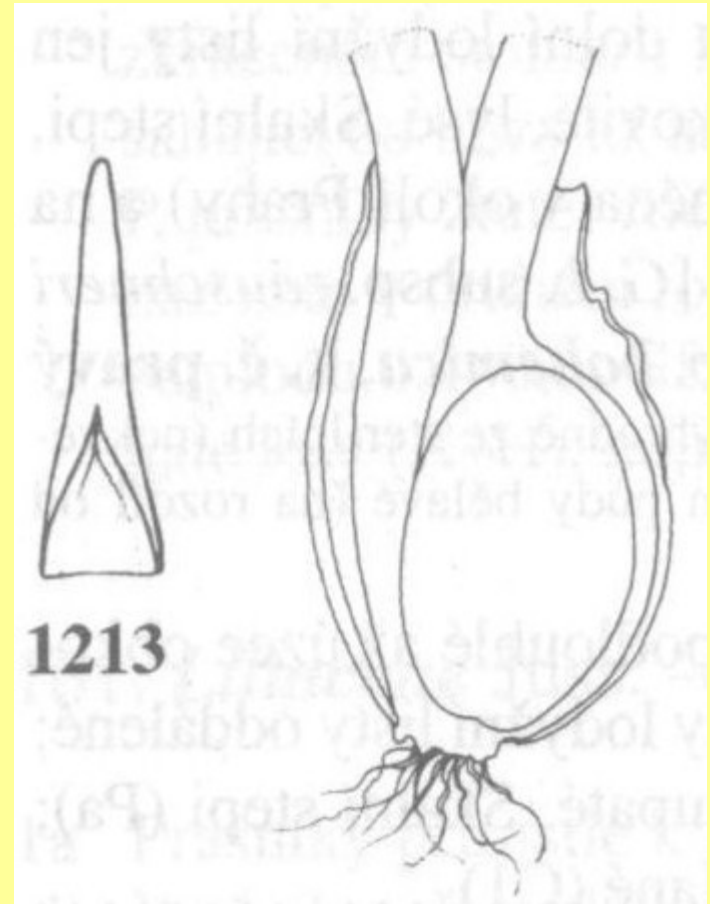
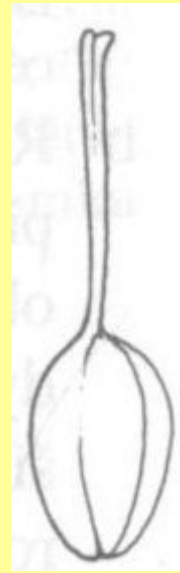
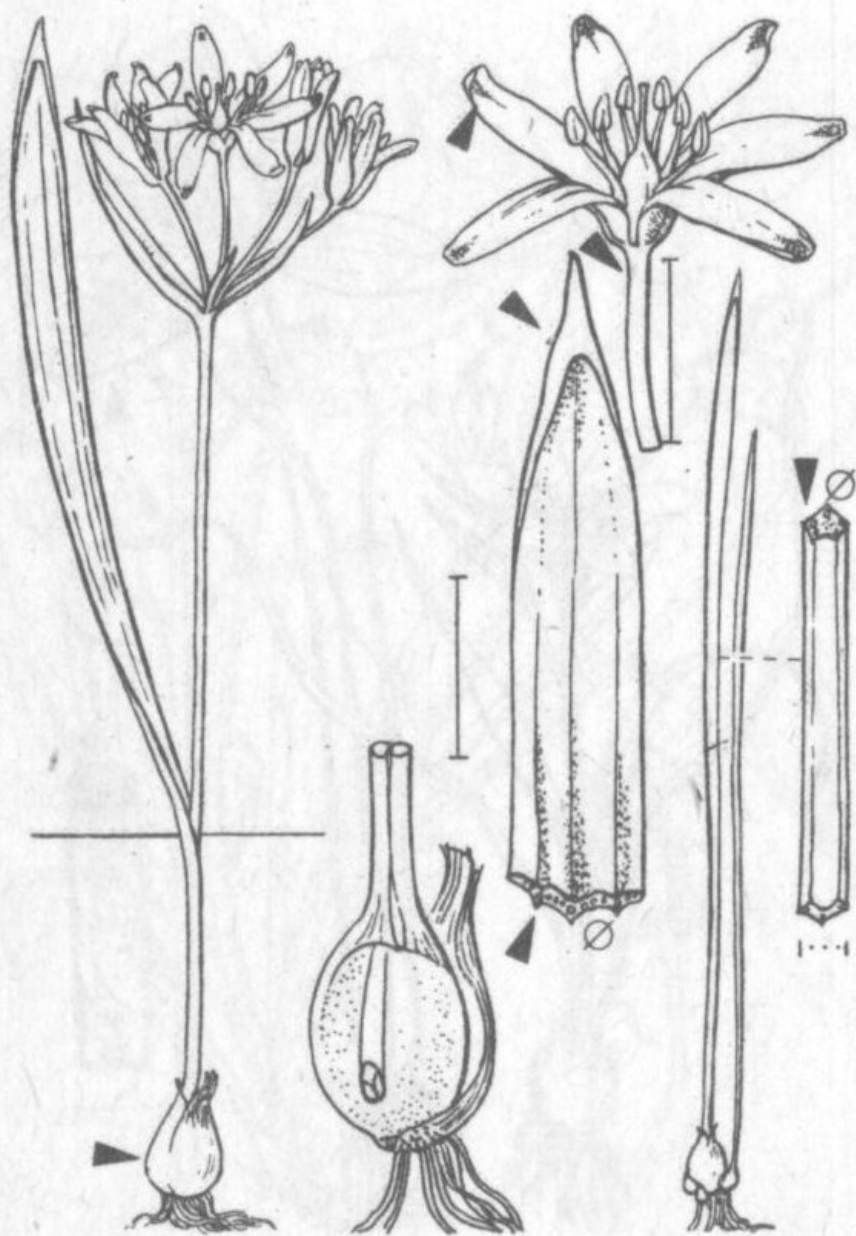

Gagea minima

B. Trávníček et al., neuveřejněno

	<i>Gagea lutea</i> (2n = 72 = 6x)	<i>Gagea pusilla</i> (2n = 24 = 2x)
výška rostlin	10-25 cm	5-10 cm
přízemní list	7-15 mm šir. obvykle 3žilný s výraznou kápovitou špičkou širší než dolní lodyžní list	1-5(-7) mm šir. obvykle 1žilný znenáhla zašpičatělý obvykle užší než dolní lodyžní list
okvětní lístky	nálevkovitě rozestálé na vrcholu s kratičkými papilami (lupa 20x!)	šikmo až hvězdovitě rozestálé celokrajné
lodyžní listy (listeny)	obvykle jen 2	1 až 2
rozšíření	dosti hojně v nižších a středních polohách, na horách vzácně	velmi roztroušeně jen na j. Moravě
biotop	lužní lesy, teplomilné háje, suťové lesy, aluviální louky	skalní stepi, výslunné stráně, světlé akátiny, bazofilní druh

Wald-G. – *G. lutea* 0,10–0,30 24 4–5
 (gelb, außen grün. BlGrund weiß,
 selten schwach braunrötlich)

Gagea lutea

Gagea lutea

© M. Chytrý

<http://botanika.wendys.cz>

<http://botanika.wendys.cz>

<http://botanika.wendys.cz>

© M. Chytrý

Gagea lutea

Gagea lutea

Gagea pusilla

Foto A. Mrkvicka, Botanik im Bild

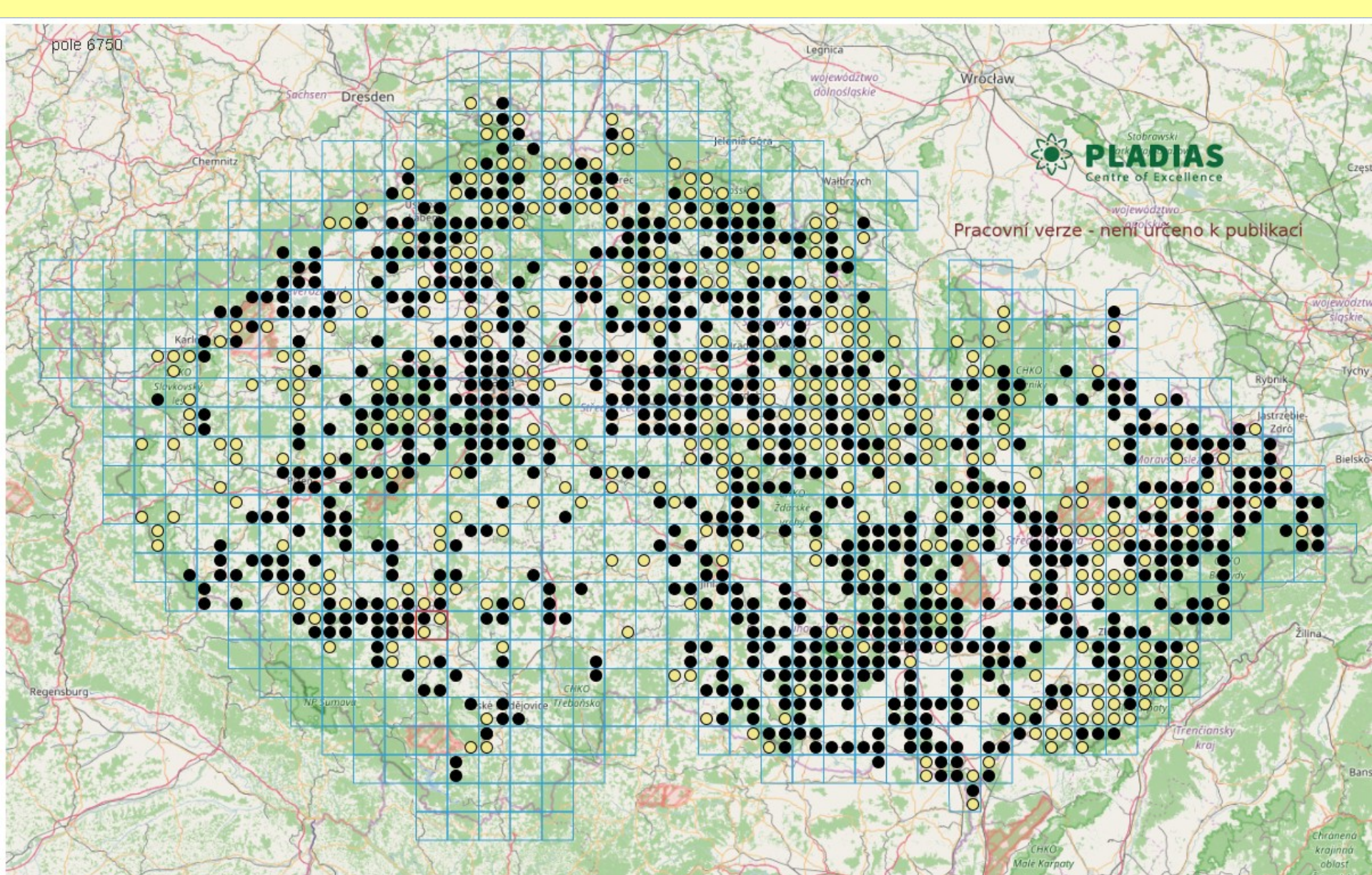

Gagea pusilla

Foto H. Schön, Botanik im Bild

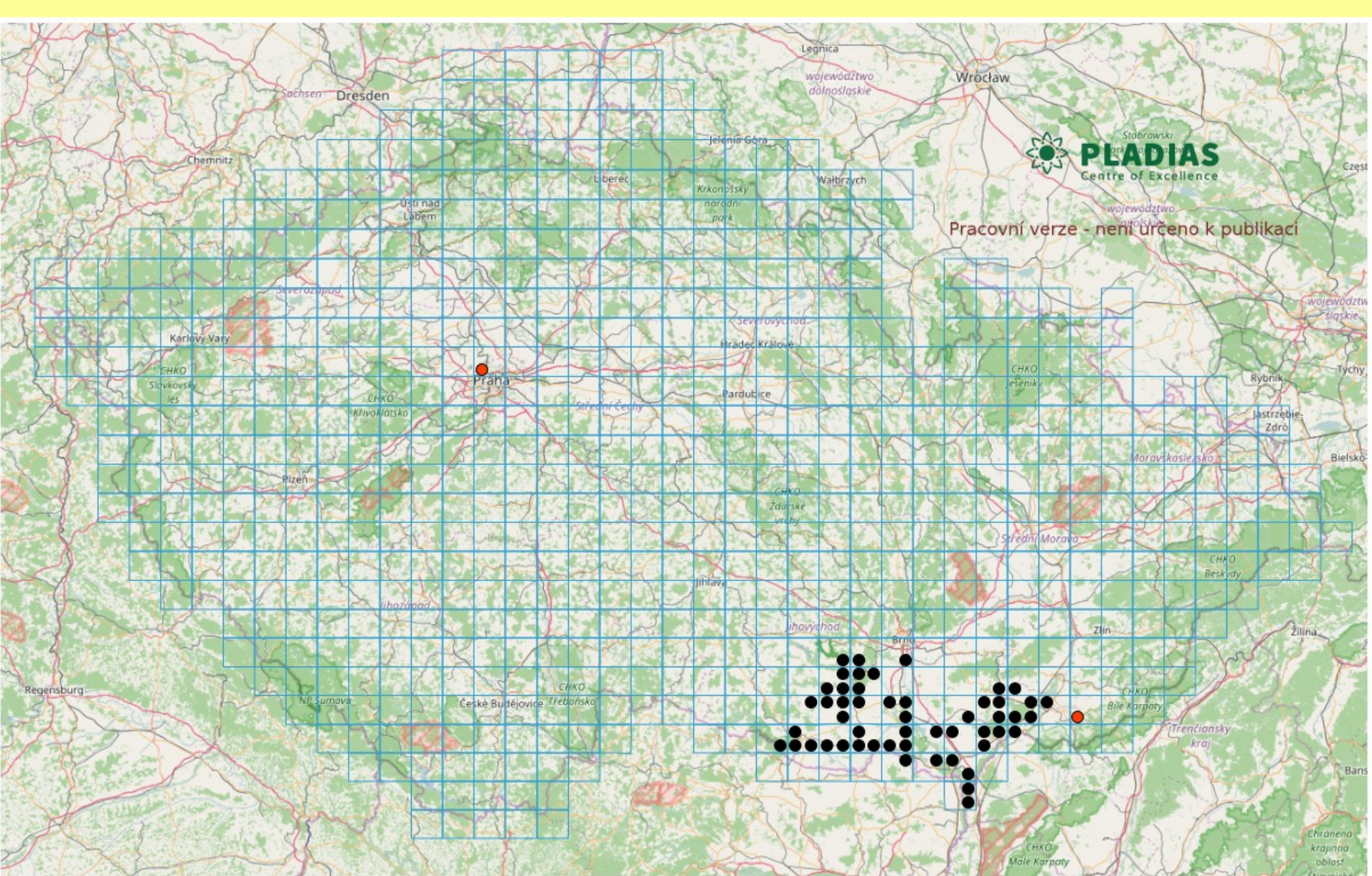

Gagea lutea

Trávníček et al., neuveřejněno

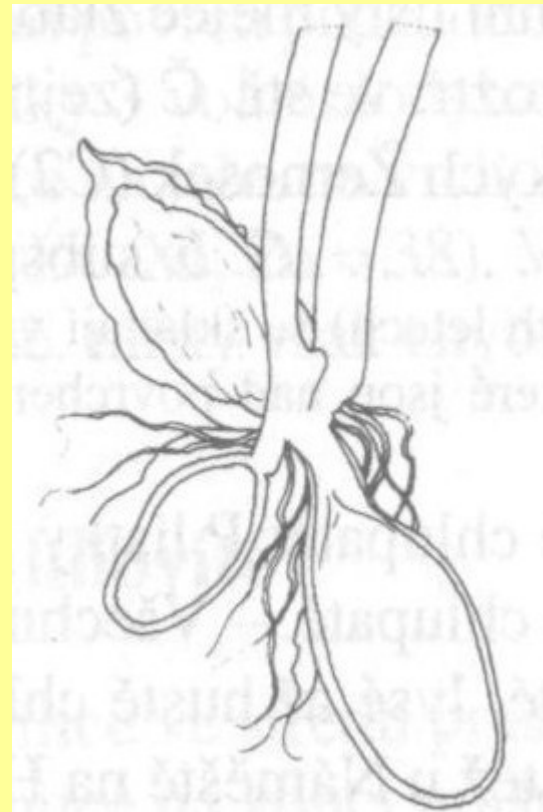
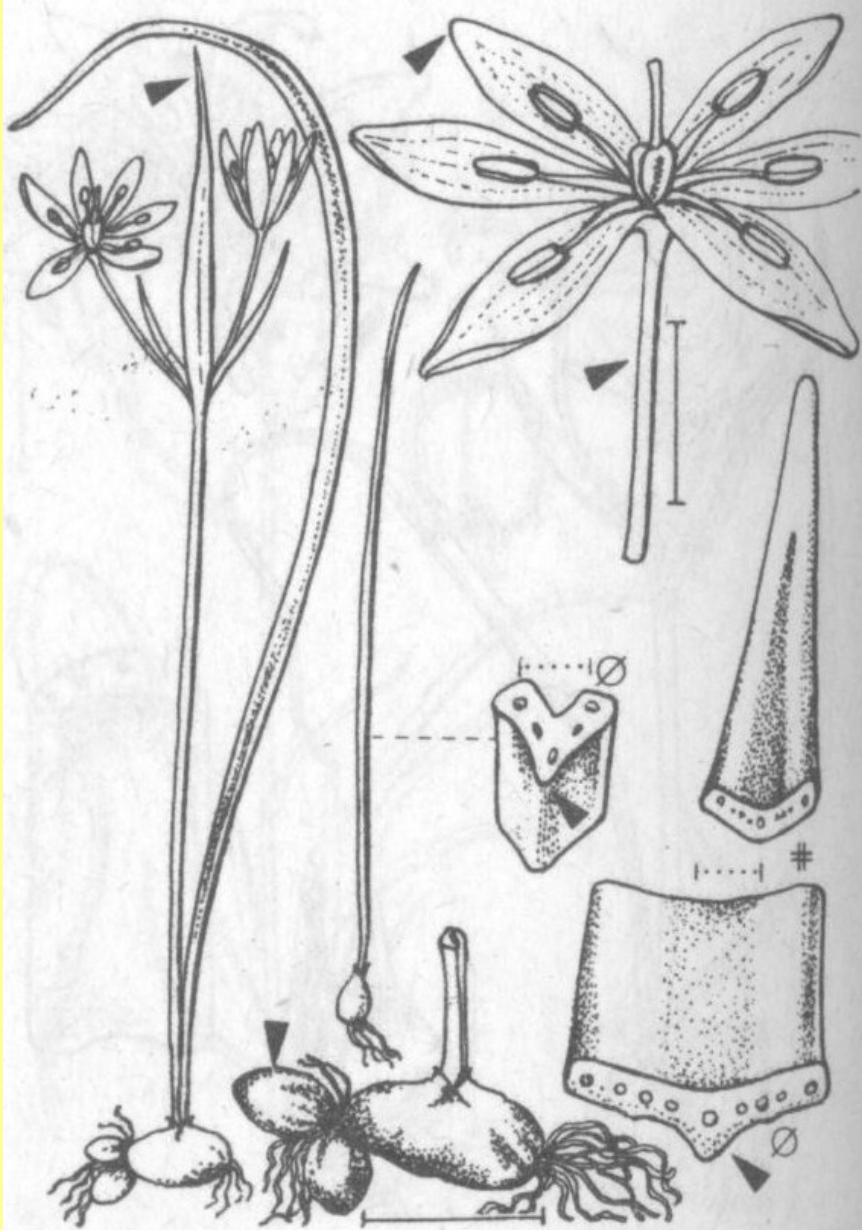

Gagea pusilla

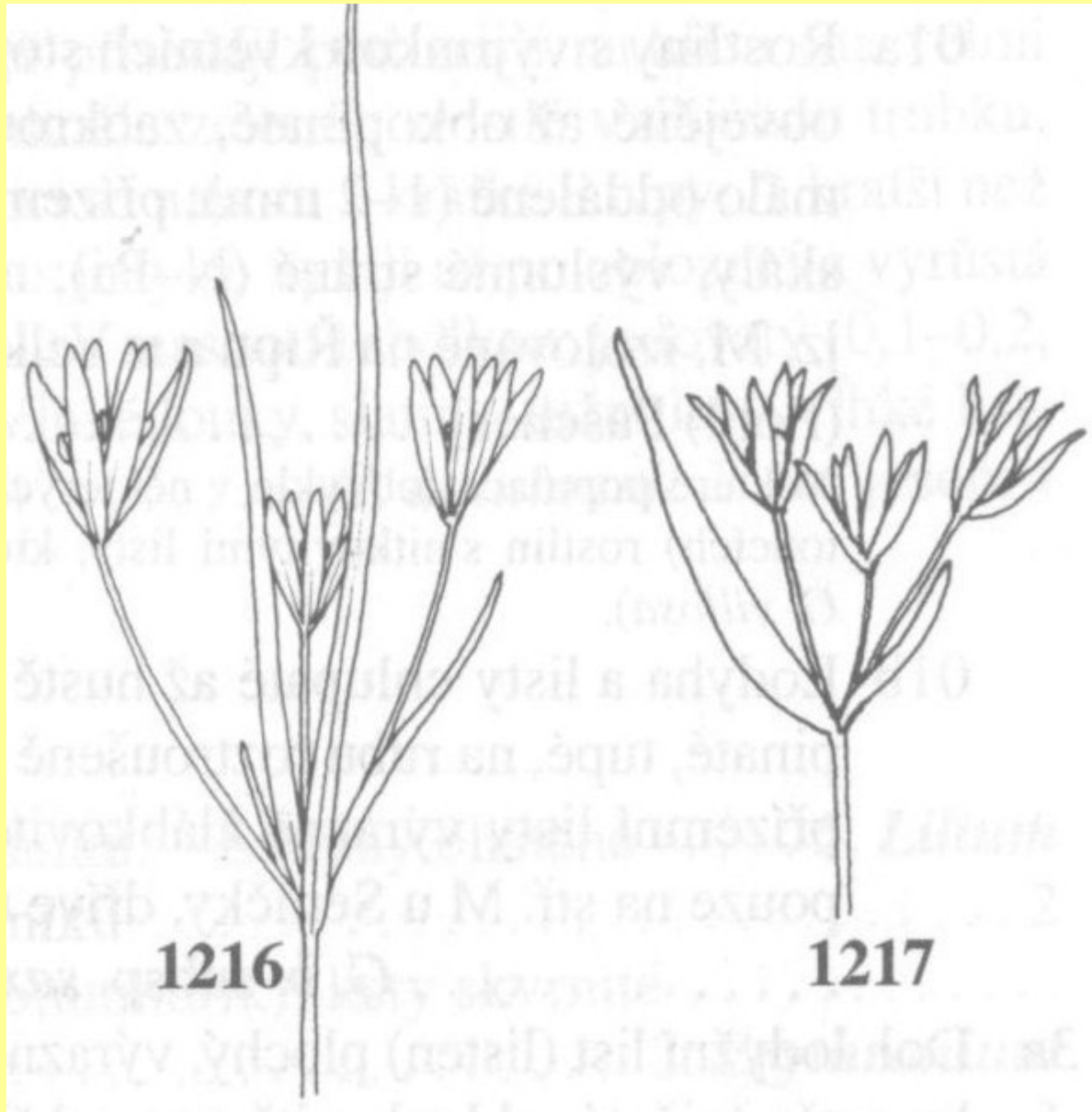
Trávníček et al., neuveřejněno

	<i>Gagea pratensis</i>	<i>Gagea transversalis</i>
výška rostlin	10-25 cm	5-20 cm
lodyžní listy (listeny)	3-5	obvykle 2, vstřícné
dolní lodyžní list	často mírně oddálen nápadně delší než květenství 10-18x delší než široký	dolní zdéli nebo jen o málo delší květů často mírně toulcovitý 4-10 delší než široký
P lístky	13-20 mm dl., podlouhlé hvězdovitě rozestálé	9-14 mm dl., podlouhlé až obvejčitě podlouhlé šikmo až hvězdovitě rozestálé
	netvoří semena	tvoří semena
2n	60	48
rozšíření	nížiny až pahorkatiny, vzácněji podhůří	roztroušeně až vzácně v teplejších oblastech Českého středohoří, stř. Čech a stř. a j. Moravy
biotop	mezofilní trávníky, meze, příkopy, akátiny	výslunné stráně, křoviny, méně často akátiny a světlé lesy

*Wiesen-G. – *G. pratensis* 0,08–
0,20 2 3–5 (goldgelb, außen grün.
BlGrund weinrot)

Gagea pratensis

Gagea transversalis

Gagea transversalis

© J. Danihelka

Gagea pratensis

Gagea pratensis

Gagea pratensis

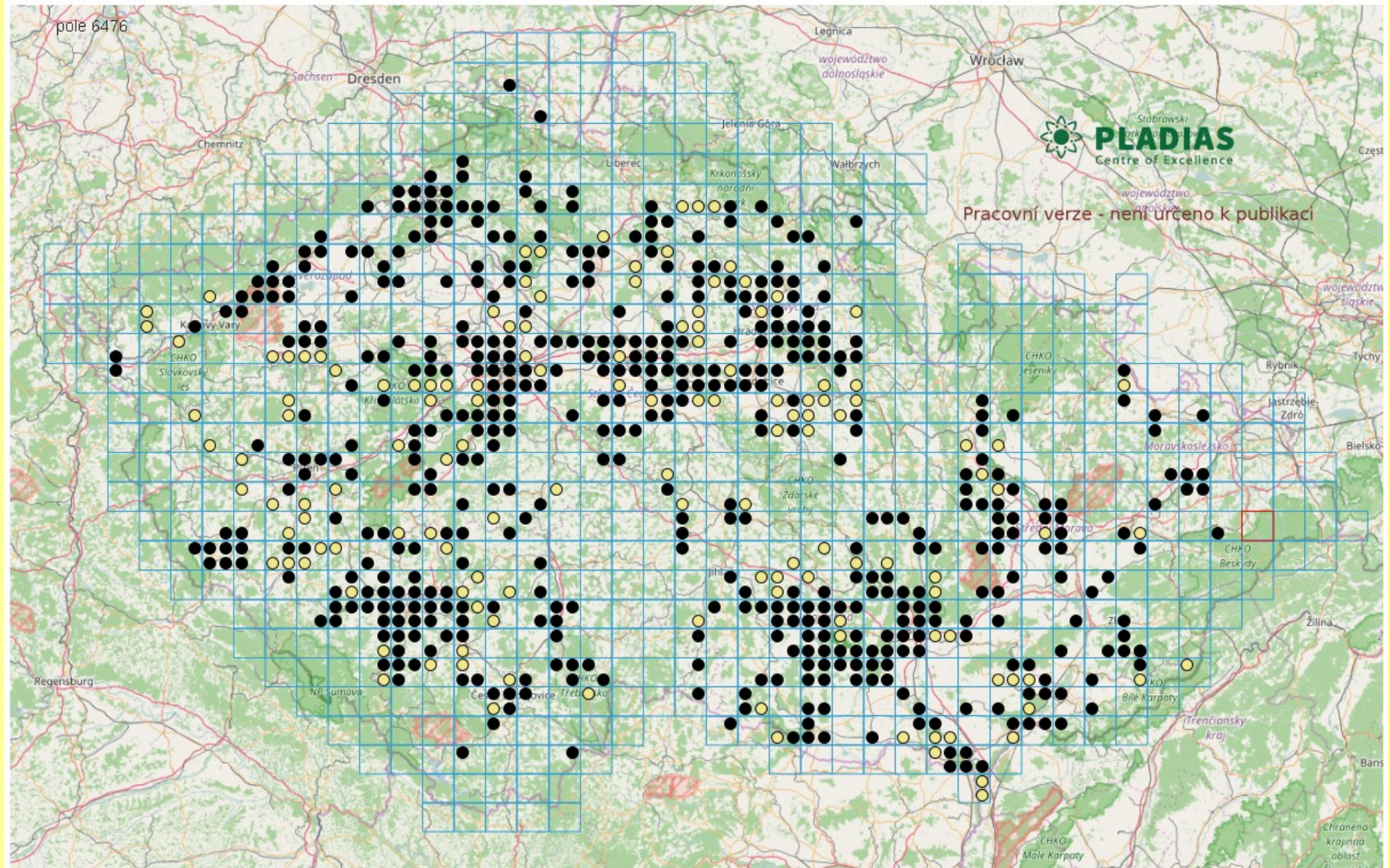

Gagea pratensis

Gagea pratensis

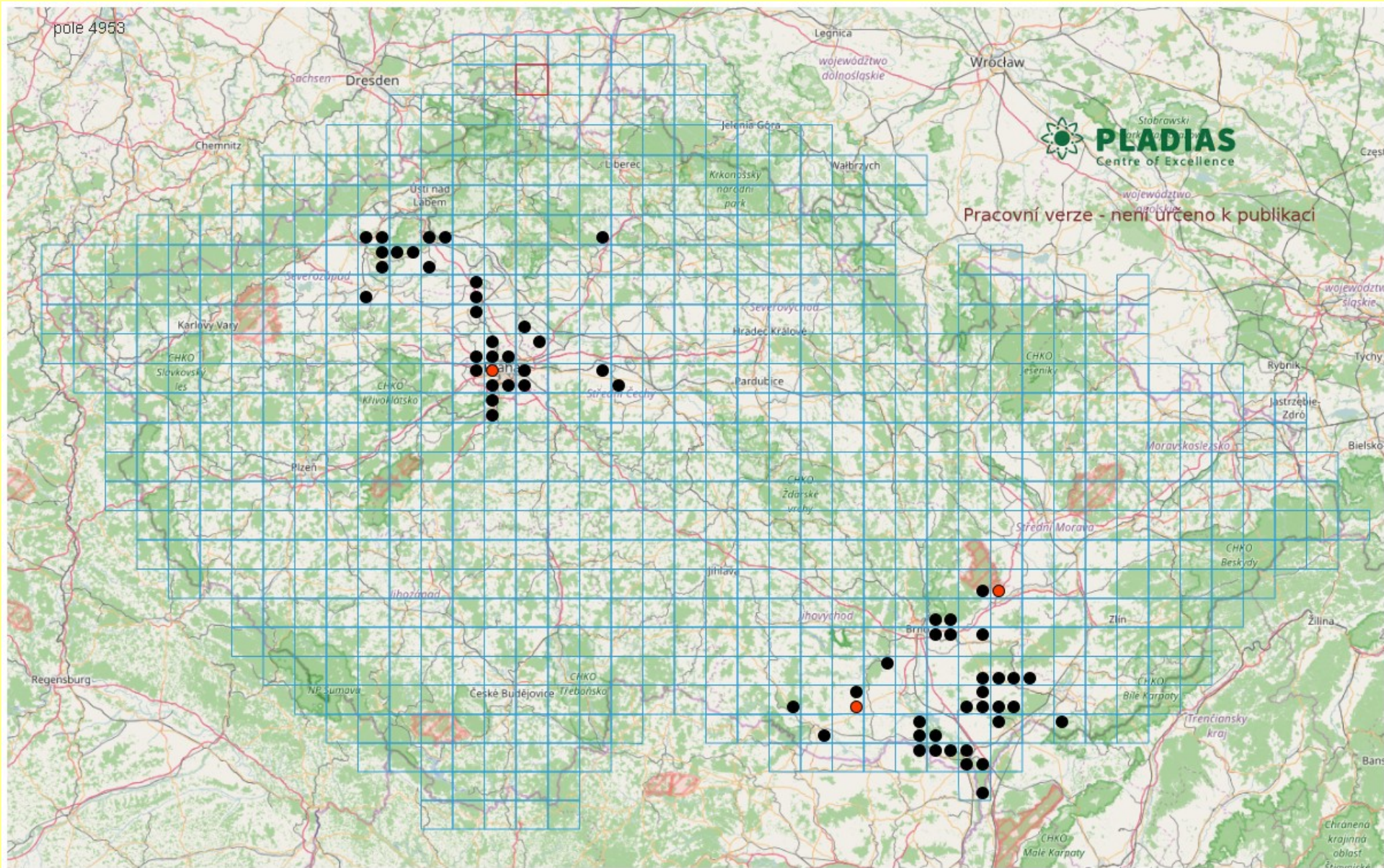

Gagea pratensis

Trávníček et al., neuvěřněno

Gagea transversalis

Trávníček et al., neuveřejněno